

hvorhos vi formene, at det kunde anbefales Dr. Hübertz deels, forinden han begynder Trykningen, at raadføre sig med undertegnede Comité angaaende Arbeidets Udførelse efter ovenangivne Punkter, deels ogsaa, efterat Trykningen er begyndt, at forelægge den historiske Klasse eller Undertegnede nogle af de første Ark, om man herved skulde finde Anledning til at meddele Udgiveren nogen Bemærkning eller Vink.

Ved med denne Betænkning at henstille Sagen til Selskabets nærmere Bestemmelse, lade vi det tilstillede Bilag følge tilbage.

Kjøbenhavn i Januar 1844.

Engelstoft, Werlauff, Molbech, Veischow.

Til bortdöde Medlemmers Minde.

Selskabet har i Löbet af forrige Aar tabt 3 af sine Medlemmer.

Dets Æresmedlem Hs. Exl. Geheimstatsminister *Johan Sigismund v. Mösting*;

Dets ordentlige Medlem af den physiske Classe Professor *Ludvig Levin Jacobsen*;

Dets ordentlige Medlem af den matematiske Classe, Captain *v. Bendz*, Lærer i Mathematiken ved den militaire Höiskole.

I.

Geheime-Statsminister *v. Mösting* var födt den 2den November 1759 paa *Möen*, hvor hans Fader Geheimeraad *Frederik Christian v. Mösting* var Amtmand. Hans Familie har sin Oprindelse fra Tydskland, men har næsten i 200 Aar staaet i dansk Tjeneste. Han studerede ved Kjøbenhavns Universitet, blev 1782 Kammerjunker, senere Auscultant i Rentekammeret, og 1789 beskikkedes han til Amtmand over Haderslev östre Amt. 1803 blev han Storkors af Dannebrogen.

I 1804 kaldtes han til at være Præsident i det daværende tydske Cancellie.

I Aarene 1805 til 1811 var han tillige første Medlem af Feldtcommissariatet, som fulgte Hovedquarteret.

1808 blev han Ordensskatmester.

I en Deel af Aarene 1810 og 1811 forestod han Præsident-

posten i det danske Cancellie, medens dets Præsident *Kaas* som Medlem af den norske Regjeringscommission var fraværende.

Ved Rigsbankens Stiftelse blev han Overdirecteur for samme, men endnu i Slutningen af 1813 blev han udnævnt til Finantsminister og Præsident for Rentekammeret, og ikke længe efter udnævntes han ogsaa til Geheime-Statsminister. De to første Embeder nedlagde han allerede 1831 for sin fremrykkede Alders Skyld.

1815 (31. Juli) udnævntes han til Ridder af Elephanten, og den 9de Februar 1816 til Præsident for Statsgjeldsvæsenet og den synkende Fond.

1826 (31. Mai) til Vicecantsler for de kongelige Ordener,

1828 (1. Novbr.) til Ordenskantsler.

1838 (2. Marts) blev han Chef for det store Kgl. Bibliothek, Museum for Naturvidenskaben, Bestyrelsen af den Kgl. Kobberstiksamling og Præsident for Commissionen til Oldsagers Opbevaring,

1840 (22. Mai) blev han Overkammerherre.

I Forbindelse med disse høie Embeder og Æresposter var han endnu Præsæs eller Medlem af mangfoldige vigtige Directioner og Commissioner.

1842 fik han ioverensstemmelse med sit eget Önske, efterat have tjent i 60 Aar, under 3 Konger, Afsked fra sine allerfleste Embeder, med Bevidnelse af Hs. Maj. Kongens allerhöieste Bifald for hans lange og tro Tjeneste, hvorhos Hs. Majestet forbeholdt sig endnu at höre hans Raad over vigtige Sager. Han vedblev endnu kun at beholde de tre Embeder som Ordenskantsler, Overkammerherre og Chef for det store Kongelige Bibliothek.

Hans høie Dannelse, skjønne Humanitet og Kjærlighed til Videnskaberne var almindelig bekjendt. Han saae gjerne Videnskabsmænd hos sig, og viste en sand Iver for at udfinde de nödvendige Hjælpemidler til videnskabelige Foretagenders Fremme og til Videnskabsmænds Understöttelse og Reiser. Han yttrede tit, at han betragtede Videnskab, Kunst og Oplysning som det vigtigste Middel til Statens Magt og Anseelse.

Vort Selskab viste sin Anerkjendelse af hans Værd ved den 12te Januar 1810 at vælge ham til sit Æresmedlem. I Aaret 1815 blev han Æresmedlem af det Kgl. Academie for de skjønne Kunster. Det nordiske Old-

skriftselskab valgte ham 1839 til sin Præsident. Han blev desuden valgt til Æresmedlem af mange inden og udenlandske patriotisk-videnskabelige Selskaber, som derved gave ham et vel fortjent Beviis paa deres Anerkjendelse.

En beslægtet Æresbeviisning, men af en langt sjeldnere Art, var det, at *Mädler* i sit fortræffelige Maanekort, hvor saa mange Egne af Maaneoverfladen ere blevne nærmere oplyste og betegnede med Navn, har givet en af disse Egne Navnet *Möstring*.

I sine vigtige og høie Embeder har han stedse udmærket sig ved sin Retsindighed, Velvillie, Klogskab og Fasthed. Han har i mere end et halvt Aarhundrede bestyret omfattende Forretninger, hvorunder han har havt en stor Jndflydelse paa mangfoldige enkelte Menneskers Velfærd, og uhyre Pengeforretninger for Statens Regning ere gaaede igjennem hans Hænder, uden at han har beriget sig. Hans beskedne Formue har han, langt fra at forøge, efterladt ringere, end han havde modtaget den. Jeg siger dette ingenlunde for at ophøie Manden. Med Glæde og Stolthed kunne vi sige, at det samme er Tilfældet med vore Embedsmænd ialmindelighed og de høie isærdeleshed; men forbigaaes bør dette Træk dog ikke. Den Berømmelse man giver en Mand for et villigt Sindelag, vilde have en mislig Anseelse, dersom den skulde grundes paa enkelte Exempler: den maa være bekræftet ved den almindelige Mening, saaledes som i nærværende Tilfælde. Sin Klogskab og Fasthed lagde han for Dagen i alle sine Forretninger, og navnlig i Finantsvæsenet, hvor den største Leilighed dertil gaves. Idet jeg søger at belyse disse hæderlige Træk ved Exempler af denne Bestyrelse, er det dog langt fra min Hensigt at fælde nogen Dom om denne Bestyrelse selv. Den samme Sømmelighedsfølelse, som vilde forbyde en skarp Dadel i de Mindeskrifter, som et Selskabs Medlemmer bekjendtgjøre over dets Hedengangne, opfordrer paa den anden Side til, ikke at fremsætte et afgjørende Bifald i Sager, hvorom Meningerne ere deelte, og hvor man kunde synes at ville benytte en ubillig Leilighedsfordeel over dem, som troe at burde forfægte den mindre gunstige Mening. Jeg vil derfor henholde mig til Charaktertræk og Forhold, som jeg troer man ikke vil finde Grund til at nægte, uden at indlade mig paa den Dom, der skulde fældes over enhver greben Forholdsregel. Det er bekjendt at han modtog dette Embede paa en Tid da Rigets hele Pengevæsen, ja hele Velfærd efter en lang og ulykkelig Krig befandt sig i det yderste Forfald. Under

hans Ministerium hævde Landet sig ud af disse sørgelige Forhold, og gjorde betydelige Fremskridt. Det vilde vistnok være en stor Overdriivelse, om man betragtede dette ene eller dog fornemmelig som hans Værk. De ulykkelige Aar, som vare gaaede nærmest foran, havde været en stor Skole for næsten hele Europa og navnlig for os. Kongen selv saae Nödvendigheden af store Forandringer: den kloge og höierfarne Grev *Godske Moltke* medvirkede entidlang til Forholdenes Ordning, og især til det som vedkom Statsgjeldens Afbetaling: alle Finantsministerens Medarbejdere og underordnede Medhjælpere vare gennemtrængte af Overbeviisningen om Forbedringernes Nödvendighed. Hertil kommer den uskatteertige Fordeel, som flöd af den stadige Fred, under hvilken vort frugtbare Land maatte gjøre lykkelige Fremskridt. Men naar man har tilstaaet alt dette, og hertil endnu föiet, at der ved Rigsbankanordningen var lagt Grund til den gode Tilstand, vort Pengevæsen siden har opnaaet, kan man ogsaa med Rette fordre indrömmet, at den Mand, under hvis Ledning Statscrediten ikke blot hævde sig, men blev fuldkommen befæstet, og Papiirpengene, som baade havde staaet i en yderst lav og dertil vaklende Priis, bragtes til lige Gangbarhed med Sölvet, ikke havde arbeidet uden Nytte.

Det som allermeest udmærkede hans Finantsbestyrelse, var hans Omhu for Landets Credit, bygget paa den punktligste Nöiagtighed i at opfylde enhver Forpligtelse og overholde enhver Lov, hvorpaa disse vare grundede. Denne hans Tænkemaade blev, umiddelbart efter at han havde tiltraadt Finantsbestyrelsen, sat paa den alvorligste Pröve. Alle Hjælpemidler, hvorved Finantserne under den byrdefulde, alle Landets Kræfter lammende Krig havde bestridt de dets Indtægter langt overstigende Udgifter, vare forsvundne; paa Udstedelse af nye Repræsentativer havde Regjeringen i Begyndelsen af 1813 höitidelig givet Slip; den Reservefond af 15 Millioner i Rigsbanksedler, der var bestemt til at erstatte det saaledes opgivne Hjælpemiddel, blev under den truende Stilling, som Danmarks Fiender antog lidt efter Rigsbankens Stiftelse, og den derpaa grundede dybe Nedsættelse af det nye Betalingsmiddel, udtömt i faa Maaneder. Alle Kasser vare tomme: paa Laan var der i det Öieblik ikke at tænke; og dog vare betydelige Udgifter unndgaaelige. Det eneste Hjælpemiddel, som fra den foregaaende Finantsbestyrelse endnu stod til hans Raadighed, var Stiftelsen af rentebærende saakaldte Comitæesedler, som efter

en tidligere Beslutning blev satte i Omløb allerede 3 Uger efter at vor *Möstring* havde tiltraadt sit nye Embede. Disse skulde ifølge den derom under 8de Januar 1814 udgangne Placat alene modtages i de kongelige Kasser ved de paa Contracter grundede Betalinger, videre kunde man ikke gaae, uden at gjøre Brud paa de i Rigsbankens Foundation givne Tilsagn. Imidlertid blev der af de Mangfoldige, der havde taget disse Sedler i Betaling, gjort Forsög til at benytte dem i Skattebetalingen, og det fremkaldte mange bittere Bemærkninger, at Finantserne ikke vilde tage deres egne Sedler i Skatter. Velhavende Folk lode være at betale, for under Executionen at frembyde Comitteesedler i Betaling. Men intet af alt dette böiede *Möstring*, der netop i den af saa mange Aarsager besværlige Begyndelse af sit Ministerium maatte döie megen Utilfredshed formedelst sin Uböielighed i denne Henseende, som de Fleste saae fra et falsk Synspunkt. Denne Fasthed i at holde over Bankens Foundation bidrog ikke lidet til at hæve de saa dybt sunkne Bankosedler og under den nu tilbagevendende Fred, uagtet dens uheldige Vilkaar og de vanskelige Forhold, at gjenerhverve nogen Tillid til Finantserne. Til den paafølgende Termin bleve alle Renter af Statspapirerne rigtigt erlagte, ligesom der heller ikke siden nogensinde var Spørgsmaal om at jo Renter saavelsom Gager og alt andet, som Finantserne havde at udrede, nöiagtigt bleve betalte, og det til den bestemte Tid. Af Omhu for Crediten gjorde Finantserne under *Möstings* Bestyrelse Alt for at grundfæste Banken, der nogle Aar efter hans Tiltrædelse til Ministeriet fik Navn af Nationalbank. Der blev givet Slip paa Finantsernes i Forordningen af 5te Jan. 1813 grundede Ret til det mulige Overskud. Finantserne paatog sig at erstatte Banken Alt hvad Seddelindlösningen kostede, og da desuagtet Coursen i 1819—1820 tog en höist uheldig Vending, opoffrede Finantserne flere Millioner ved at paatage sig det Tab, som var forbundet med et stort Banklaan, der blev aabnet 1820, ved hvis Hjælp der först kom nogen Fasthed i Landets Pengevæsen.

De mange heftige Opfordringer, som 1818 og 1819 skete af betrængte Eiendomsbesiddere om en ny Reduction eller en Forlængelse af det ved Forordningen af 5te Januar 1813 tilstaaede Moratorium til Lettelse for de Mange, der under den slette Seddelpriis havde paadraget sig Gjæld, som siden var meget trykkende, fandt heller ingen Indgang hos *Möstring*, derimod søgte han ved Laan fra Statskassen at afhjælpe

en Deel af disse Forlegenheder; men Vanskeligheden i at anvende dette Middel paa de rette Steder, de skadelige Følger som Pengevæsenets Forbedring medførte for Laantagerne, og den Omstændighed at Staten selv paa samme Tid maatte gjøre Laan paa byrdefulde Vilkaar, har givet Anledning til stærke Indvendinger mod denne Fremgangsmaade. Dog vil man nu neppe mere kunne paastaae, at dette Foretagende endte med Tab for Statskassen.

I Skattevæsenet skete under *Möstings* Ministerium betydelige Forbedringer. Ved Forordningen af 18de April 1818 indførtes en billigere og jevnere Fordeling af Afgifterne, og bragtes en bedre Orden i Communernes Afgifter. Da lave Kornpriser trykkede Landmanden, blev ikke alene en Deel af disse for det første eftergivet, men dertil endnu föiet en Tilladelse til at betale det Övrige med Korn til Priser, som vare Yderne gunstige. Desuden blev denne Afgivtsmaade benyttet til at tilveiebringe en bedre Behandling, en omhyggeligere Rensning og Törring af Kornet, idet man ikke modtog slet Korn i Betaling, og satte Prisen paa det övrige efter Godhed og Vægt. Dette har upaatvivlelig hidraget meget til de Forbedringer i vor Landbrug, som have givet vore Varer en betydelig större Anseelse i Udlandet, end forhen. Desuden gaves saavel Kongeriget som Hertugdömmerne adskillige Lettelser i de under Krigen paabudne Skatter, og den 1810 paa 8 Aar paabudne Indkomstskat ophævedes allerede 1815.

I hans Hjem herskede den skjönne Tone ved Siden af den Finhed, det höiere Selskabsliv giver. Hans Klogskab, som vel vidste at skjule hvad der ikke maatte bekendtgjöres, udelukkede ikke en aabenhjertig Meddeelsomhed over den langt större Mængde af Gjenstande, som ingen Hemmelighed fordrede. Medens Statsmanden, ja endog den egentlige Hofmand röbde sig i hans Underholdnings Tone, bragte hin tillidsfulde Meddeelsomhed En let til at glemme begge, og at indbilde sig, at man talte med en velunderrettet og fortrolig Omgangsven.

Han var tidligt, Aar 1785 den 22de Juli, indgaaet i Ægteskab med Fröken *Cæcilie Christiane v. Krogh*, med hvem han levede i et lykkeligt Ægteskab over 57 Aar. Ægteskabet var uden Börn, men saa inderlig kjærligt, at det ikke blot var et Mönster, men endog kunde kaldes et sjældent skjönt Mönster.

H. C. Örsted.